

**"AND MAYBE I CAN BUY A NEW ALBUM BY C.C.
CATCH": LÄNSIMAISEN MUSIIKIN KUUNTELU JA SEN
MERKITYKSET NEUVOSTOLIITTOLAISELLE NUORISOLLE
1980-LUVULLA**

Arina Parttimaa
Kandidaatintutkielma
Historia
Historian ja etnologian laitos
Jyväskylän yliopisto
Kevät 2023

SISÄLLYS

1	JOHDANTO	1
1.1	Aiempi tutkimus	2
1.2	Haastattelut.....	3
2	LÄNSIMAISEN MUSIIKIN ASEMA NEUVOSTOLIITOSSA	5
2.1	Valtion suhtautuminen länsimaiseen musiikkiin	6
2.2	VIA:t.....	8
2.3	Sukupolvien välinen kuilu.....	10
3	MITEN MUSIIKKIA KUUNNELTIIN?	12
3.1	Diskot, äänitysstudiot ja kaverit	13
4	MUSIIKIN MERKITYS NUORISOLLE	18
4.1	Musiikki osana arkea ja identiteettiä.....	18
4.2	Poliittinen vastarinta?.....	19
5	JOHTOPÄÄTÖKSET.....	23
6	LÄHTEET	26

1 JOHDANTO

Näin länsimaisen musiikin kuuntelua kuvaili eräs neuvostoliittolainen nuori televisio-ohjelman haastattelussa.¹ Musiikin kuuntelu on väistämättäkin osa meidän kaikkien arkea nykyään. Neuvostoliitossa musiikkiin, sen kuunteluun ja leviämiseen liittyi monia kieltoja ja rajoituksia. Valtiolla oli eri aikoina erilainen, jopa epäselvä kanta länsimaiseen rock- ja pop-musiikkiin ja sen kuunteluun.² Ihmiset keksivät mitä ihmeellisimpiä keinoja, joiden avulla musiikin kuunteluun liittyviä kieltoja ja rajoituksia onnistuttiin kiertämään. Kandidaatintutkielmani käsittelee 1980-luvulla Neuvostoliitossa elänyttä nuorisoa ja miten he kuuntelivat ja kokivat länsimaisen populaarimusiikin omassa jokapäiväisessä elämässään. Neuvostoliitossa länsimaisen musiikin kuuntelu ja sen leviäminen oli monestakin näkökulmasta uniikki ilmiö. Ilmiön tarkempi tutkiminen tuo lisää informaatiota liittyen tavallisen ihmisen elämään Neuvostoliiton rajojen sisällä.

1980-luvun alussa länsimaisen musiikin kuuntelu oli haastavaa. 1980-luvun puoliväliin mennessä valtio tiukensi ulkomaisten levyjen maahantuontiin ja länsimaisen musiikin kuunteluun liittyvää kontrollia.³ 1980-luvun puolivälin jälkeen perestroika ja glasnost kuitenkin aiheuttivat musiikin suhteen uudenlaisen tilanteen,

---

¹ "Весёлые ребята - Молодёжь и музыка." 1986, 43:45. Kyseessä humoristinen televisio-ohjelma. Ohjelman haastattelut lavastettuja.

² "Песни, запрещенные в СССР".

³ "Песни, запрещенные в СССР".

jossa länsimaisen musiikin kuuntelu muuttui lähes täysin vapaaksi.⁴ Musiikin ilmiön tutkiminen sen murroksen aikana onkin toiminut tämän tutkimuksen aikarajauksena.

1.1 Aiempi tutkimus

Neuvostoliittoon ja sen musiikkiin liittyen on aikaisemmin tehty jonkin verran tutkimusta. Etenkin Neuvostoliitossa länsimaisen populaarimusiikin inspiroimana 1980-luvulla kehittynyt Neuvostoliiton rock-musiikki ja sen vaikutus esimerkiksi Neuvostoliiton hajoamiseen on kiinnostanut tutkijoita jo pidemmän aikaa.⁵ Oma tutkimukseni poikkeaa perinteisestä näkökulmasta siten, että keskityn vain siihen musiikkiin, joka tuli Neuvostoliittoon sen rajojen ulkopuolelta. Tutkimuskysymyksiäni ovat:

- Millainen asema länsimaisella musiikilla oli Neuvostoliitossa?
- Miten länsimaiseen musiikkiin päästiin käsiksi ja miten sitä kuunneltiin?
- Millaisen merkityksen länsimainen musiikki oli saanut nuorten arjessa?
- Yhdistettiinkö länsimaista musiikkia politiikkaan?

Viittaaan länsimaiseen pop-, rock- ja diskomusiikkiin käsitteillä länsimainen populaarimusiikki ja länsimainen musiikki. Länsimaissa erilaiset musiikkigenret eriteltiin tarkemmin kuin Neuvostoliitossa. Neuvostoliitossa ei siis välttämättä tunnistettu esimerkiksi pop- ja rock-musiikin eroja ja ne saatettiin luokitella samaan kategoriaan. Usein länsimaisesta populaarimusiikista puhuttiin vain käsitteellä *nykymusiikki*.⁶ Länsimainen kattaa tässä tutkimuksessa maantieteellisesti kaikki ne alueet, jotka olivat Neuvostoliiton tai sen etupiirin ulkopuolella. Käsite kattaa myös italialaisen musiikin, jolla on Neuvostoliitossa ollut erilainen asema, kuin esimerkiksi yhdysvaltalaisella tai jopa suomalaisella musiikilla. Tässä tutkimuksessa en käsittele italialaista musiikkia sen erilaisesta asemasta huolimatta erikseen muusta länsimaisesta musiikista.

---

⁴ Sergei Temittchenkon haastattelu, 4.11.2022.

⁵ Esim. Troitski 2017.

⁶ Ven. Современная музыка.

Merkittävässä roolissa tässä kandidaatintutkielmassa on Sergei Zhukin vuonna 2010 julkaisema tutkimus *Rock and Roll in the Rocket City: the West, identity, and ideology in Soviet Dniepropetrovsk, 1960–1985*. Tutkimus käsittelee länsimaisen identiteetin ilmentymistä Neuvostoliiton alaisuudessa olevassa ukrainalaisessa Dniepropetrovskin kaupungissa. Vaikka tämä tutkimus sijoittuu Neuvosto-Ukrainaan, on siinä havaittavissa paljon samankaltaisuuksia tämän tutkimuksen kanssa. Lisäksi Alexei Yurchakin teos *Everything was Forever, Until It Was No More: The Last Soviet Generation* vuodelta 2005 tuo tutkimukseen merkittävästi kontekstietoa. Tutkimuksessani olen pyrkinyt käyttämään tutkimuskirjallisuutta, joka on toteutettu venäjää puhuvan tai sitä tuntevan henkilön toimesta.

1.2 Haastattelut

Primäärilähteinä tässä tutkimuksessa toimivat haastattelut. Tähän tutkielmaan osallistuneet haastateltavat ovat kaikki syntyneet ja kasvaneet Neuvostoliitossa. Haastateltavista kaikki olivat 1980-luvulla nuoria ja siten eläneet 1980-luvun glasnostin, perestroikan ja Neuvostoliiton hajoamisen läpi. Jokainen haastateltava on muuttanut Venäjältä Suomeen 1990-luvun tai 2000-luvun alun aikana.

Tutkimuksen haastattelut toteutettiin 4.11.2022 sekä 25.12.2022. Olen lisäksi jälkikäteen pyytänyt haastateltavilta tarkennusta tiettyihin epäselviin kohtiin. Haastattelut nauhoitettiin ja litteroitiin. Haastateltavat ovat kandidaatintutkielman tekijän sukulaisia. Sukulaisuussuhde toi haastattelujen tekoon rennon tunnelman, mikä vaikuttaa myös haastateltavien avoimeen kertomukseen omasta nuoruudesta ja kokemuksista. Haastateltavina toimivat seuraavat henkilöt:

- Danilov Alexandr, 49-vuotias suojärveläinen
- Temittchenko Sergei, 49-vuotias suojärveläinen
- Parttimaa Irina, 49-vuotias petroskoilainen
- Parttimaa Svetlana, 44-vuotias petroskoilainen

- Parttima Ljudmila, 70-vuotias petroskoilainen

Tutkimuksen molemmat päähaastateltavat Temittchenko ja Danilov olivat kotoisin Suojärveltä, hyvin läheltä Suomen rajaa, joten heillä oli mahdollisuus päästä kuuntelemaan esimerkiksi suomalaisia radiokanavia. Danilovilla oli myös mahdollisuus isänsä kanssa matkustaa välillä Suomeen, joten hän käytti näitä matkoja mahdollisuutena ostaa ja tuoda musiikkia omiin kokoelmiin. Myös Parttima-suvun suomalaiset juuret ja sukulaisten säännöllinen matkustaminen rajan yli on tutkimuksen tuloksen kannalta huomioitavassa asemassa. Rajan lähellä asuneet ja sen yli matkustaneet henkilöt olivat kaikkien haastateltavien mukaan muihin neuvostoliitolaisiin verrattuna hyvin erilaisessa, musiikin näkökulmasta jopa etuoikeutetussa asemassa. Tämä on tutkimustulosten näkökulmasta otettava huomioon.

2 LÄNSIMAISEN MUSIIKIN ASEMA NEUVOSTOLIITOSSA

Se keikka oli kerta kaikkiaan mahtava. Se alkoi aamupäivästä, aurinko paistoi jo. Se alkoi ehkä kello 10 maissa. Ehkä myöhemmin. En muista tarkkaan. Siellä oli kahden – kolmen tunnin settejä, ja sitten oli tauko. Aluksi kaikki seisoivat siellä ja myöhemmin kaikki jo istuivat niillä istuimilla. Siellä oli kyllä tosi kova meininki. Kun Ozzy Osbourne alkoi heitellä rumpuja, sitten kaikki kyllä elävöityivät. Siellä oli ihan päätähuimaava meno...⁷

Näin tapahtumahetkellä 16-vuotias Sergei kuvaili vuonna 1989 Moskovassa järjestettyä, myöhemmin ”*Russian Woodstockina*”⁸ tunnettua festivaalia, johon hän oli suurena rock-musiikin fanina saanut liput sattuman kautta aivan viime hetkellä. Monelle Sergein kaltaiselle rock-musiikin ystävälle ja sen aktiiviselle kuuntelijalle vuoden 1989 festivaali oli kaikkien unelmien täyttymys, jota ei vielä muutama vuosi sitten olisi voinut edes uskoa todeksi.

Festivaali oli maailmankin mittakaavassa merkittävä musiikkitapahtuma useastakin eri syystä. Vielä neljä vuotta ennen tapahtumaa oli festivaalilla esiintynyt bändi *Scorpions* Neuvostoliiton valtion virallisilla kieltolistoilla. Vain muutaman vuoden kuluttua tästä bändi soitti ensimmäisen keikkansa Neuvostoliitossa Moskovan

---

⁷ Sergei Temittchenkon haastattelu, 25.12.2022.

⁸ Virallisesti nimellä Moscow Music Peace Festival, ven. Московский международный фестиваль мира.

keskustassa monituhantiselle yleisölle. Vielä 1980-luvun puolivälissä *Scorpionsin* lisäksi monen muun länsimaisen artistin tai bändin kuunteleminen tai soittaminen virallisten musiikkikanavien tai -tapahtumien kautta oli sakoilla rangaistavaa toimintaa.⁹ Vuoden 1989 festivaali oli neuvostoliittolaisten lisäksi mielenkiintoinen tapahtuma myös länsimaisille artisteille. Heille avautuivat kokonaan uudet markkinat ja mahdollisuus esiintyä entisissä itäblokin maissa¹⁰, joissa ihmiset olivat ennen vain laittomilla keinoilla päässeet käsiksi artistien tuotantoon. Kylmän sodan ja 1980-luvun lopun nopeat poliittiset muutokset huomioon ottaen festivaali voidaan nähdä eräänlaisena käännekohtana Neuvostoliiton musiikin näkökulmasta, minkä merkityksen myös Temittchenkon haastattelu todistaa.

2.1 Valtion suhtautuminen länsimaiseen musiikkiin

Neuvostoliitossa koko länsimainen musiikki herätti vastustusta heti Stalinin ajoista alkaen. Musiikkiin liittyvä sensuurin taso vaihteli eri johtajien välillä.¹¹ Yleisesti voi todeta, että suurinta osaa länsimaisesta musiikista ei saanut Neuvostoliitossa virallisesti kuunnella kuin vasta Mihail Gorbatšovin ja glasnostin tultua valtaan 1980-luvun puolivälin jälkeen. Valtion sensuuriin joutuivat länsimaisten artistien lisäksi myös kotimaiset artistit ja bändit, joiden tuotannon Neuvostoliiton johto koki protestoivana. Jotain valtion tarkoin valikoitua ja hyväksyttyä länsimaista populaarimusiikkia saatettiin kuitenkin julkaista. Kuuluisimpiin sallittuihin yhtyeisiin kuului esimerkiksi *ABBA* ja monet italialaiset artistit, joiden levyjä saatettiin myydä esimerkiksi musiikkilehtien yhteydessä tai valtion omistaman levy-yhtiön kaupoissa.¹² Esimerkiksi *The Beatlesin* kokoelmalevy monista aikaisemmista kielloista huolimatta lopulta julkaistiin virallisesti, kuitenkin bändin nimeä ilmoittamatta.¹³

---

⁹ Yurchak 2005, 216.

¹⁰ Troitski 2017, 212.

¹¹ "Песни, запрещенные в СССР".

¹² "Песни, запрещенные в СССР".

¹³ Празднова 2017, 7.

Monille musiikkilehtien mukana tulleet levyt toimivat ensikosketuksena, tosin tarkasti valtion kontrolloimana, länsimaiseen populaarimusiikkiin.¹⁴ Vaikka länsimainen populaarimusiikki oli virallisesti kokonaisuudessaan sensuurin alla, saatettiin etenkin pop-musiikin kieltoon suhtautua välinpitämättömämmin tai jopa sallia joidenkin artistien tai kappaleiden kuuntelu. Rock- ja heavymusiikkiin suhtauduttiin pop-musiikkia vakavammin niiden poliittisemmän sävyn takia.¹⁵

Valtion äänilevytoiminta yhdistettiin vuonna 1964 Nikita Hruštševin aloitteesta yhdeksi valtion omistamaksi *Melodija* firmaksi, joka tuotti suurimman osan virallisesti painetusta musiikista Neuvostoliitossa. *Melodijaa* edeltävät röntgenkuviin painettu *luumusiikki*¹⁶ ja hajanainen äänilevytoiminta tuottivat hyvin harvoin ja hyvin vähän länsimaista musiikkia, joka oli kallista. Musiikin tarjonta ei vastannut ennen eikä *Melodijan* aikanaan kansan todelliseen kysyntään¹⁷, mikä aiheutti musiikin korkean hinnan ja sen maahantuonnin laittomasti muista maista.

1980-luvun alkuvuosina tilanne länsimaisen musiikin suhteen kiristyi entisestään. Valtio oli päättänyt kiristää musiikin kuuntelemiseen liittyvää kontrollia hankalan ulkopoliittisen tilanteen takia. Erityisesti *diskoteekeissa*¹⁸ soitettu musiikki piti olla vain sellaista, mikä oli valtion puolesta virallisesti sallittua.¹⁹ Jos 1970-luvulla länsimaisen musiikin tilalle pyrittiin vielä kehittelemään kotimaisia vastineita (VIA)²⁰, niin 1980-luvulla länsimainen musiikki päätettiin kieltää kokonaan. Valtiolla oli "salainen" musta lista, jossa lueteltiin kaikki länsimaiset artistit, joiden musiikki ei läpäissyt valtion kriteerejä. Mustalle listalle joutui esimerkiksi väkivaltaisten, antikommunististen, seksuaalisten tai homoseksuaalisten kappaleiden lyriikoiden

---

¹⁴ Alexandr Danilovin haastattelu, 25.12.2022.

¹⁵ "Песни, запрещенные в СССР".

¹⁶ Ven. Музыка на костях.

¹⁷ "Что такое студии звукозаписи в СССР?".

¹⁸ Ven. Дискотека. Tapahtumana verrattavissa tanssiaisiin, diskoon. Niitä järjestettiin milloin missäkin (liikuntasaleissa, kulttuuritaloissa, klubeilla, puistoissa).

¹⁹ Kveberg 2014, 209.

²⁰ Troitski 2017, 89.

takia. Listalla olivat esimerkiksi maailmankuulut AC/DC, Sex Pistols, Iron Maiden, Kiss ja Tina Turner.²¹

Ennen glasnostia ja perestroikaa valtio ja KGB kokivat kaiken pahan, myös musiikin tulevan kapitalistisesta lännestä ja tullessaan tuhoavan sosialistisen järjestelmän. Valtio ja KGB olivat huolissaan etenkin nuorisosta, joka omaksui länsimaisen identiteetin nopeasti erilaisten kulttuurillisten elementtien, kuten musiikin avulla.²² Valtio pyrki kontrolloimaan tarkasti ulkomaalaisten ja neuvostoliittolaisten kanssakäymistä Moskovan Olympialaisten aikaan heinäkuussa 1980.²³ Länsimaisuus nähtiin siis uhkana, ja kaiken länsimaisen kieltäminen nähtiin toimivana ratkaisuna sen estämiseksi. Neuvostoliiton nuorisolle kaikki kielletty oli kiinnostavaa, joten länsimaisen populaarimusiikin kieltäminen päinvastoin ruokki entistä enemmän halua kuunnella ja päästä käsiksi länsimaiseen musiikkiin. Hirmuisen kysynnän ja surkean tarjonnan takia musiikin kuuntelun yhteyteen kehittyi osaltaan ainutlaatuisia keinoja, joiden avulla virallisia rajoituksia ja kieltoja onnistuttiin kiertämään ja länsimaisesta musiikista nauttimaan mahdollisuuksien mukaan samalla tavalla, kuin kaikkialla muuallakin maailmassa.

2.2 VIA:t

Yksi syy siihen, miksi etenkin rock-musiikki ei periaatteessa ollut kokonaan kiellettyä Neuvostoliitossa, oli valtion idea siitä, että Neuvostoliittoon on perustettava länsimaisia rock-artisteja ja -bändejä vastaavia kotimaisia musiikkiyhtyeitä. 1960-luvulla valtio ei enää voinut kokonaan jättää huomiotta nuorison kiinnostusta brittiläistä *The Beatlesia* ja muita maailmankuuluja rock-artisteja kohtaan. Jotta nuorten mielenkiinto saataisiin jotenkin pysymään kotimaisessa musiikissa, oli vastineeksi päätetty perustaa kotimaisia yhtyeitä. *VIA* ²⁴ :t olivat rock-yhtyeitä vahvalla

---

²¹ Yurchak 2005, 214.

²² Zhuk 2010, 65 & 79.

²³ Zubok 2009, 332.

²⁴ Вокально-инструментальные ансамбли, Suom. Laulu- ja instrumentaaliyhtyeet.

ideologisella taustalla. Niiden musiikki edusti genrenä rock-musiikkia, mutta lyriikat heijastivat vahvasti valtion asettamia ideologisia tavoitteita. Ne toimivat valtion alaisissa organisaatioissa, kuten kulttuuripalatsseissa ja -taloissa. Yhtyeitä kohtaan kohdistui paljon valvontaa ja sensuuria, sillä musiikin oli pysyttävä ideologisesti ”hyväksytyissä” raameissa. Usein nämä yhtyeet kopioivat länsimaisia kappaleita muuttaen niiden sanoituksia kokonaan niin, että alkuperäisestä jäljelle jäivät vain instrumentaaliset elementit.²⁵ Yksi aikansa tunnetuimmista yhtyeistä oli edelleenkin kuuluisa *Zemjane*²⁶-niminen yhtye, joiden tunnetuin kappale *Trava u doma*²⁷ kertoo kosmonauttien koti-ikävästä. Tämän kappaleen sanoitukset todistavat täysin sen, mitä *VIA:t* ja niiden perustaminen ajoi takaa. Kappale muistuttaa tavallista aikansa kappaletta, jolla on kuitenkin vahva isänmaallinen sävy ja sanoitus.

Kotimaisten ideologisesti hyväksytyjen rock-bändien perustaminen kertoo siitä, että Neuvostoliitto ei onnistunut olemaan kulttuurillisesti kokonaan eristetty länsimaisista vaikutteista. Populaarimusiikki onnistui virtaamaan Neuvostoliittoon esimerkiksi idän ja lännen poliittisten suhteiden ollessa normaalia paremmat, jolloin länsimaista musiikkia ei kokonaan hyväksytty, mutta tilannetta katsottiin läpi sormien. Kun idän ja lännen suhteet olivat huonompia, rock- ja pop-musiikkia ei saanutkaan enää kuunnella samalla tavalla kuin vielä muutama vuosi sitten. Kun länsimaisen musiikin kuuntelua ei voinutkaan enää estää, oli keksittävä muita keinoja, joiden avulla nuorison ja länsimaisen kulttuurin välistä kanssakäymistä yritettiin rajoittaa ja vähentää. Uusien yhtyeiden ongelma oli kuitenkin siinä, että heidän musiikkinsa ei nuoria sen suuremmin kiinnostanut²⁸ eli länsimaisten musiikkivaikutteiden poissulkeminen Neuvostoliitosta ei tuottanut haluttua tulosta.

---

²⁵ Празднова 2017, 7–9.

²⁶ Земляне, Suom. ”Maan asukkaat”.

²⁷ Трава у дома, Suom. ”Kotipihan nurmikko”.

²⁸ Sergei Temittechenkon haastattelu 4.11.2022.

2.3 Sukupolvien välinen kuilu

Meidän vanhempamme kuuntelivat Bojarskin, Antonovin, Kobzonin ja Samotsvet-yhtyeen musiikkia. Me kuuntelimme Modern Talkingia, Bon Jovia, Depeche Modea, Sandraa... ²⁹ 1960-luvulta lähtien alkoi eri sukupolvien välille aikaisemmasta poiketen kehittyä erilaisia ajattelumaalimoja ja eri ikäluokkien välille muodostui entistä selkeämpää kahtiajakoa. Tämän muutoksen käynnisti jo 1960-luvulla ³⁰ *The Beatles* -yhtyeen suosion leviäminen, ja heidän suosionsa kasvu etenkin opiskelijoiden keskuudessa.³¹ Samaa kehitystä tapahtui myös 1970-luvulla syntyneiden henkilöiden kohdalla, jolloin sukupolvien välinen kuilu kasvoi kasvamistaan. Temittchenkon mukaan 1970-luvulla syntyneet olivat ensimmäisiä, jotka kokivat rock-musiikin genren kasvaneen ja edelleen kasvavan vaikutuksen heti syntymästään lähtien. Isänmaallinen kasvatus näkyi hyvin selkeästi sodan jälkeisen sukupolven kohdalla, kun suurin osa vanhemmasta sukupolvesta suhtautui länsimaiseen musiikkiin joko passiivisesti tai olivat jopa kokonaan sitä vastaan.³² 1970-luvulla syntyneet eivät myöskään suuresti tunteneet länsimaisen musiikin tai muiden vaikutteiden lisääntymistä Neuvostoliitossa, koska olivat syntyneet hieman vapaampaan ja ”helpompaan” yhteiskunnalliseen tilanteeseen, jossa länsimainen rock- ja pop-musiikki oli jossain määrin jo osana arkea.³³

Temittchenko korosti, että vaikka virallisesti hyväksytty toimintamalli oli, että vanhemmat eivät kuunnelleet tai hyväksyneet länsimaisia musiikkigenrejä, ei se tarkoittanut heidän olleen kokonaan välinpitämättömiä kaikelle uudelle. Temittchenkon mukaan hänenkin vanhempansa *aivan varmasti* kuuntelivat rock-musiikkia ja katsoivat ³⁴ Neuvostoliitossa kuuluisaa *BBC-Russian Service*

---

²⁹ Alexandr Danilovin, Irina Parttimaan, Svetlana Parttimaan, & Sergei Temittchenkon haastattelu 25.12.2022.

³⁰ Robins 2008, 134.

³¹ Troitski 2017, 184–188.

³² Sergei Temittchenkon haastattelu, 4.11.2022.

³³ Alexandr Danilovin haastattelu, 25.12.2022.

³⁴ Sergei Temittchenkon haastattelu, 15.3.2023.

televisiokanavan ohjelmaa *Programma Muziki iz Londona* ³⁵, jossa ohjelman juontaja *Vsevolod Novogortsev* kertoi venäjäksi tietoa länsimaisista populaarimusiikin yhtyeistä ja artisteista. Ohjelma toimi vuodesta 1977 ainoana edes jollain tasolla ”riippumattomana” länsimaisen musiikin tietolähteenä. ³⁶ Temittchenkon isoäidillä oli kotonaan laadukas radiovastaanotin, jolla Temittchenko yritti ja onnistuikin kuuntelemaan suomalaisia radiokanavia. Se onnistui lisäämällä radion antenniin lisäpalan kuparista lankaa, mikä paransi radion mahdollisuutta vastaanottaa radiokanavia Neuvostoliiton ulkopuolelta. Vaikka suomalaisia, kuten muidenkin naapurimaiden radiokanavia pyrittiin estämään, pääsi suomalaista radiota välillä kuuntelemaan vapaasti ja jopa äänittämään musiikkikappaleita omalle kasetilleen. Temittchenkolla oli täysi lupa tehdä näin, eivätkä hänen vanhempansa tai isovanhemmatkaan yrittäneet millään tavalla estää vastaavaa toimintaa. ³⁷

Tämä esimerkki kertoo, että mielipiteet kodin ja perheen sisällä ja kodin ulkopuolella saattoivat erota. Vanhempikin sukupolvi saattoi olla isänmaallisesta kasvatuksestaan huolimatta eri mieltä valtion virallisten ohjeiden kanssa, mutta omia mielipiteitä ei yksinkertaisesti uskallettu kodin ja perheen ulkopuolella ilmaista. Eriävien mielipiteiden ilmaisu saattoi vaikuttaa esimerkiksi omaan työhön ja toimintamahdollisuuksiin. Turhia riskejä ei otettu, vaan pysyttiin massan mukana. Yhteiskunnan kulttuurinen ilmasto muuttui vähitellen, joten muutoksien huomiotta jättäminen oli lähes mahdotonta, vaikka yhteiskunnassa toivottuakin. Vanhemman sukupolven uudismielisyydestä kertoo myös se tosiasia, että uusia kasetti- ja radiosoitinomia hankittiin vanhentuneiden tilalle. Uuden musiikin perässä, oli se kotimaista tai ulkomaista, haluttiin pysyä, vaikkei siitä julkisesti haluttu puhua.

---

³⁵ Ven. Программа музыки из Лондона, vuodesta 1991 Рок Посева Suom. Rok Poseva.

³⁶ Сысоев 9.6.2017.

³⁷ Sergei Temittchenkon haastattelu (täydennetty), 13.3.2023.

3 MITEN MUSIIKKIA KUUNNELTIIN?

Länsimaista populaarimusiikkia sensuroitiin ja se pyrittiin myös kieltämään. Tämä ei kuitenkaan tarkoittanut, etteikö länsimaista musiikkia kuunneltu. Tilanne oli jopa päinvastainen. Länsimaisen musiikin kieltäminen vaikutti erittäin positiivisesti sen suosion kasvuun sekä tavallisten nuorten että yllättävästi myös poliittisesti aktiivisten nuorten keskuudessa.³⁸ Se musiikki, mitä valtio ja KGB halusi nuorten kuuntelevan ei kiinnostanut, koska kaikki uusi musiikki veti vahvasti puoleensa, vaikka laulujen sanoja ei edes ymmärretty.³⁹ 1980-luvulla *Melodijan* virallisista kaupoista sai hankittua joitain sensuurin läpikäyneitä länsimaisperäisiä albumeja. Tämä ei siis tarkoittanut, että *kaikki* oli kiellettyä. Jotain länsimaista musiikkia pystyi virallisesti kuuntelemaan, loput oli toki hankittava muualta.⁴⁰

Muualta hankkiminen tarkoitti, että länsimaisia vinyylilevyjä tai kasetteja piti ostaa mustasta pörssistä niitä laittomasti maahan tuovilta henkilöiltä. Nämä levyt maksoivat paljon, eikä tavallisella kansalaisella ollut sellaiseen varaa.⁴¹ Neuvostoliitossa harvoilla ihmisillä oli mahdollisuus matkustaa ulkomaille, joten pääosin ulkomaille matkailijat tekivät sitä töiden yhteydessä. Esimerkiksi *Matroosan*⁴² kylässä asui paljon

---

³⁸ Zhuk 2010, 278.

³⁹ Sergei Temittchenkon haastattelu 4.11.2022.

⁴⁰ Alexandr Danilovin haastattelu 25.12.2022.

⁴¹ Zhuk 2010, 97.

⁴² Ven. Матросы. Karjalan tasavallassa sijaitseva n. 1400 henkilön kylä. Vuonna 1929 sen väestöstä suurin osa oli Kanadasta muuttaneita suomalaisia metsätyöläisiä. Haastateltavilla asui kyseisessä kylässä paljon sukulaisia.

ulkomaille matkanneita merimiehiä, jotka toivat musiikkilevyjä ja -kasetteja Neuvostoliittoon. Monet toivat musiikkia vain omaan tai kavereidensa käyttöön, eli ei varsinaisesti myyntitarkoitukseen.⁴³ Mustassa pörssissä myytävien levyjen ja kasettien korkean hinnan takia tavalliselle nuorelle parhaaksi vaihtoehdoksi jäi musiikin hankkiminen muualta. Musiikkia sai merkittävästi halvemmalla äänitysstudioilta tai uudelleenäänittämällä kavereiden tai sukulaisten kaseteilta musiikkia omille kaseteilleen. Danilovin mukaan, musiikkia saatiin pääosin niin, että *joku toi jonkun levyn jollekin, joku äänitti siltä levyltä jotain omalle kasetilleen ja niin edelleen.*⁴⁴ Eli musiikki levisi kaikkialta kaikkialle, eikä tietyn kappaleen alkuperää edes välttämättä aina tiedetty.

Kyllähän uutta musiikkia jostain aina saatiin. Jotkuthan ihmiset tekivät ihan vakavasti töitä länsimaisen musiikin parissa. Tekiväthän diskojen järjestäjät ihan täyspäiväisesti töitä uuden musiikin hankkimisen parissa. Jotenkin ne pääsivät aina käsiksi uuteen musiikkiin. Eihän länsimaisen tai muunkaan musiikin kuuntelua kukaan valvonut enää siinä vaiheessa, kun levy tai kasetti oli kotona. Kaikki ei ollut kokonaan kiellettyä. Mutta ei myöskään ollut niin, että kaikki olisi ihan vapaasti saatavilla kaikkialta. Sellaista ei kyllä ollut.⁴⁵

3.1 Diskot, äänitysstudiot ja kaverit

Yksi merkittävä tekijä musiikin leviämisessä oli äänitysstudioiden ilmestyminen aluksi isoihin kaupunkeihin, joista ne levisivät lopulta myös pienempiin kaupunkeihin. Tämä oli yksi niistä syistä, miksi Neuvostoliitossa albumi tai kappale, joka oli suosittu, oli suosittu koko Neuvostoliiton alueella, eli paikallista vaihtelua populaarimusiikin kuuntelussa oli hyvin vähän. Äänitysstudioiden huippu sijoittui 1980-luvun puoliväliin, kun kasettisoittimet alkoivat olla tavalliselle kansalle

---

⁴³ Alexandr Danilovin haastattelu, 25.12.2022.

⁴⁴ Alexandr Danilovin haastattelu, 25.12.2022.

⁴⁵ Sergei Danilovin haastattelu, 25.12.2022.

paremmin saatavilla.⁴⁶ Oikeanlaisen tekniikan, soittimien, täytyi siis olla kansalle helposti saatavilla, jotta äänitysstudioilmiö pystyi kehittymään.

Äänitysstudioille sai tulla oman kasetin kanssa tai ostaa äänityksen yhteydessä uuden kasetin suoraan studiolta. Muistaakseni omalle kasetille äänitys maksoi kolme ruplaa ja uuden kasetin kanssa viisi ruplaa. Studion seinällä oli tussilla kirjoitettu lista musiikkiuutuuksista. Osoitit vain sormella sitä musiikkigenreä kohtaan, jota halusit itsellesi äänitettävän. Kahden päivän päästä sai valmiin kasetin tulla hakemaan.⁴⁷

Kasetin sisältö saattoi tulla kokonaan yllätyksenä. Danilovia tällainen ei haitannut, koska tärkeintä oli saada sellaisen genren kappaleita, jonka oli kaksi päivää aikaisemmin studiossa valinnut. *Ihan sama millaista diskomusiikkia, kunhan oli diskoa.* Kappaleiden artistista tai edes kappaleen nimestäkään ei välttämättä ollut mitään tietoa⁴⁸, mutta silläkään ei näyttänyt olevan sen suurempaa merkitystä. Äänitysstudioiden yksi suosituimmista genreistä oli siis diskomusiikki, koska siitä riitti diskojen näkökulmasta kysyntää.⁴⁹ Lisäksi kysyntää riitti rock-, ja heavymusiikista sekä joistain neuvostoliittolaisista artisteista.⁵⁰ Nämä artistit olivat todennäköisesti niitä, joita ei Neuvostoliitossa virallisesti hyväksytty tai kiellettiin kokonaan. Erityisen suosittuja olivat myös kokoelmalevyt, joiden avulla sai omaan kokoelmaansa monipuolisesti erilaisten artistien suosituimpia kappaleita.

Diskot toimivat kahden eri maailman kohtaamispaikkana. Diskot, joita saatettiin järjestää kulttuuripalatsseissa, heijastivat kommunistisen ideologian tavoitteita ja saavutuksia samaan aikaan kun niissä soitettiin kiellettyä länsimaista pop- ja rockmusiikkia. Diskoissa soitettu musiikki oli saatava jostain, joten mustan pörssin myyjät vaikuttivat suoraan Neuvostoliiton kulttuurialaan ja sen kehittymiseen etenkin musiikin näkökulmasta.⁵¹ Koska diskojen järjestäjät todennäköisesti

---

⁴⁶ "Что такое студии звукозаписи в СССР".

⁴⁷ Alexandr Danilovin haastattelu, 25.12.2022.

⁴⁸ Alexandr Danilovin haastattelu, 25.12.2022.

⁴⁹ Sergei Temittchenkon haastattelu, 4.11.2022.

⁵⁰ "Что такое студии звукозаписи в СССР?".

⁵¹ Zhuk 2010, 186.

hankkivat uutta musiikkia mustasta pörssistä, oli diskoissa kävijöillä mahdollisuus tutustua ja kuulla paljon aiemmin tuntematonta musiikkia. *Diskoissa kuuli aina paljon kaikkea uutta. Sanoista ei vain ollut mitään tietoa.*⁵² Danilov useaan otteeseen mainitsee siitä, että diskojen järjestäjät olivat *vakavia tyyppisiä*.⁵³ Tähän mielikuvaan vaikutti se, että heidän valikoimaansa kuului sellaista musiikkia, minkä pariin ei tavallisella ihmisellä ollut välttämättä pääsyä. Diskot eivät siis toimineet nuorisolle vain tavallisena ajanviettopaikkana, vaan sinne saatettiin tietoisesti mennä kuulemaan ja tutustumaan uuteen musiikkiin. Tämän takia diskot vaikuttivat siihen, miten ja millaista musiikkia nuoriso halusi kuunnella ja millaista musiikkia äänitysstudioiden oli valikoimaansa otettava. Äänitysstudioiden oli reagoitava trendeihin lisäämällä suosittuja kappaleita omiin valikoimiinsa. Sieltä musiikki saattoi levitä yhä useamman ihmisen kokoelmiin.

Danilov ja Temittchenko molemmat toimivat diskojen parissa niin, että toivat sinne aika ajoin soitettavaksi kasetteja omista henkilökohtaisista kokoelmistaan. Tässä tapauksessa diskot olivat lähinnä epävirallisia ja pienempiä tapahtumia, joissa kylän nuoret kokoontuivat viettämään iltaa ja tanssimaan. Diskon DJ päätettiin illan kuluessa ja se saattoi vaihtua, riippuen siitä, millaista musiikkia kukin oli tuonut.⁵⁴ Danilov ja Temittchenko olivat molemmat kiinnostuneita musiikista, joten heidän vapaa-aikansa harrastukseen kuului musiikin uudelleenäänitys.

Käytännössä uudelleenäänitykseen tarvittiin kaksi kasettia ja kaksi soitinta, joilla pystyi tehdä äänityksiä. Äänitysstudioilta ostettu levy laitettiin soimaan ensimmäiseen soittimeen, samaan aikaan, kun tyhjä kasetti laitettiin äänittämään toiseen soittimeen. Yhdelle kasetille pystyi äänittämään musiikkia 90 minuutin edestä, jolloin lopputuloksena saatiin alkuperäisen kasetin lisäksi toinen kuuntelukelpoinen kasetti. Usein toisesta kasetista pystyivät kaverit vielä muutaman kerran uudelleenäänittämään sisältöä omille kaseteilleen. Mitä laajemmalle ja useammalle

---

⁵² Alexandr Danilovin haastattelu, 25.12.2022.

⁵³ Alexandr Danilovin haastattelu, 25.12.2022.

⁵⁴ Alexandr Danilovin haastattelu 25.12.2022.

kasetin sisältö levisi, sitä huonompi sen äänenlaatu oli. Äänenlaadulle ei annettu suurta merkitystä, sillä tässäkin tapauksessa tärkeintä oli vain päästä kuulemaan uutta musiikkia.⁵⁵ Näitä uudelleenäänitettyjä kasetteja haastateltavat veivät diskoihin ja muihin sosiaalisiin tapahtumiin. Teoriassa tarvittiin siis vain yksi ”ammattillisesti” studiossa äänitetty kasetti, jotta musiikki pääsi leviämään suurille ihmisryhmille. Äänitysstudioiden ja muiden vastaavien organisaatioiden, usein jopa valtion toimesta julkaistu musiikki ei aina noudattanut tekijänoikeuslakeja, eli toiminta oli nykyperspektiivistä teoriassa laitonta.⁵⁶

Kaverit ja muut läheiset ihmiset vaikuttivat valtavasti myös siihen, miten länsimainen musiikki Neuvostoliitossa pääsi leviämään. *Me kävimme ismän kanssa Suomessa ja toimimme paljon uusia kasetteja. Niitä me kuuntelimme sitten yhdessä.*⁵⁷ *Itseasiassa koko koululuokka kävi meillä kuuntelemassa musiikkia.*⁵⁸ Myös Danilov toteaa, että musiikkisoitin oli aina päällä, kun kavereita tuli kylään.⁵⁹ Valtio ei pystynyt tehokkaasti valvomaan musiikin kuuntelua ihmisten kodeissa vapaa-ajalla, joten musiikkia sai ja kuunneltiinkin aktiivisesti vapaa-ajalla kavereiden ja sukulaisten kanssa. Nuorten keskuudessa ei ollut pelkoa tai varovaisuutta liittyen länsimaisen musiikin kuunteluun.⁶⁰ Siitä keskusteltiin ja sitä jaettiin kavereiden kesken, siihen käytettiin rahaa ja aikaa samalla tavalla kuin nuoret nykyäänkin.

Äänitysstudiot antoivat Neuvostoliiton asukkaille mahdollisuuden kuunnella ja levittää länsimaista musiikkia eteenpäin kavereille ja tutuille. Äänitysstudioilla oli Neuvostoliitossa valtava merkitys musiikin näkökulmasta ja ne vaikuttivat positiivisesti siihen, että länsimaisesta musiikista pääsivät nauttimaan rikkaiden ihmisten lisäksi myös tavalliset ihmiset, jotka eivät päässeet matkustamaan ulkomaille tai ostamaan laittomia kasetteja ja vinyylilevyjä mustasta pörssistä. Siksi

---

⁵⁵ Sergei Temittchenkon haastattelu 25.12.2022.

⁵⁶ Празднова 2017, 7–9.

⁵⁷ Irina Parttimaan haastattelu, 25.12.2022.

⁵⁸ Ljudmila Parttimaan haastattelu, 25.12.2022.

⁵⁹ Alexandr Danilovin haastattelu, 25.12.2022.

⁶⁰ Alexandr Danilovin haastattelu, 25.12.2022.

äänitysstudiot voidaan nähdä yhtenä tärkeimmistä musiikkiin vaikuttavista tekijöistä koko Neuvostoliiton alueella.

4 MUSIIKIN MERKITYS NUORISOLLE

4.1 Musiikki osana arkea ja identiteettiä

Neuvostoliitossa musiikki oli osa jokapäiväistä elämää samalla tavalla kuin kaikkialla muuallakin maailmassa. Musiikkia kuuli televisiosta, radiosta, kaverilla tai myös diskoissa. Musiikki toimi myös tapana ilmaista itseään ja omaa identiteettiään esimerkiksi vaatetuksen avulla. Erilaisten nuorisokulttuurien välille saattoi syntyä erilaisia jännitteitä, joiden ratkaisemista seurasi koko naapuruston nuoriso. Musiikki toimi monelle nuorelle myös vapaa-ajan harrastuksena. Populaarimusiikin soittamisen tosin teki hankalammaksi se, ettei Neuvostoliitossa tavallisille kansalaisille ollut helposti saatavilla musiikkisoittimia tai esimerkiksi sähkökitaran vahvistimia. Taitavimmat ja sinnikkäimmät tekivät kitaroita ja vahvistimia itse niistä materiaaleista, joita oli kotona tai autotallilla saatavilla. Länsimainen populaarimusiikki, joka oli omaan kokoelmaan ehtinyt kertyä, toimi nuorille hyvänä esimerkkinä oman soittoharrastuksen aloittamiselle ja soittamisen opetteluun.⁶¹

Musiikista enemmän kiinnostuneet nuoret kerääntyivät kaveriporukkoineen kuuntelemaan ja analysoimaan vieraskielisiä musiikkikappaleita. Koska musiikki oli

---

⁶¹ Sergei Temittchenkon haastattelu, 4.11.2022.

kokonaan vieraskielistä, saattoivat jotkut kaveriporukat aktiivisesti harrastaa sanoitusten kääntämistä, jotta olisi edes jonkinlaista tietämystä siitä, mitä kappaleessa lauletaan.⁶² Kaikki eivät kuitenkaan vaivautuneet tekemään käännöksiä.⁶³ Musiikista nautittiin tietämättä sen syvällistä sanomaa, mikä vaikutti myös siihen, miksi ymmärrys musiikin politisoituneesta sävystä oli Neuvostoliitossa heikkoa. Danilovin mukaan kiellettyä musiikkia ei ainakaan piiloteltu kavereilta, vaan nimenomaan pyrittiin soittamaan ja kuuntelemaan sitä, mitä ei ole vielä aikaisemmin kuullut. Hän ei kuitenkaan Temittchenkon tapaan vaivautunut kääntämään kappaleiden sanoituksia, sillä hänelle ei ollut paljoa väliä kappaleiden sisällöllä.⁶⁴

4.2 Poliittinen vastarinta?

Usein Neuvostoliiton musiikkitalannetta käsittelevät tutkimukset väittävät musiikin oleen yksi niistä syistä, miksi Neuvostoliitto loppujen lopuksi lopetti olemassaolonsa.⁶⁵ Näiden tutkimusten väitteet perustuvat mm. siihen, että länsimaisen kulttuurin vaikutteet ruokkivat Neuvostoliiton rock-bändejä protestoimaan valtiota vastaan. Väite on osaltaan totta. Esimerkiksi Kino-yhtyeen tunnetuin kappale *Gruppa krovi*⁶⁶ Viktor Tsoin laulamana kritisoikin Neuvostoliiton sotatoimia Afganistanissa. Temittchenkokin mainitsee haastattelussaan, että etenkin venäläinen rock *todella* oli protestin musiikki.⁶⁷ Venäläisen rockin taustalla onkin ajatus siitä, että länsimaisen musiikin avulla nuoret saivat ensimmäisen kosketuksen rock-musiikkiin ja opettelivat soittamaan sen avulla. Kukaan tämän tutkimuksen haastateltavista ei kuitenkaan ollut samaa mieltä väitteestä, että länsimainen musiikki tai kulttuuri itsessään olisi suoraan vaikuttanut Neuvostoliiton romahdukseen tai aiheuttanut jonkinlaisia protestinomaisia toimia nuorison keskuudessa. Musiikin

---

⁶² Sergei Temittchenkon haastattelu, 25.12.2022.

⁶³ Alexandr Danilovin haastattelu, 25.12.2022.

⁶⁴ Alexandr Danilovin haastattelu, 25.12.2022.

⁶⁵ Esim. Troitski 2017.

⁶⁶ Группа крови, Suom. "Veriryhmä".

⁶⁷ Sergei Temittchenkon haastattelu, 25.12.2022.

protestisella asemalla onkin todellisuudessa voinut olla odotettua pienempi rooli ihmisten arkipäiväisessä elämässä.

Kukaan tutkimukseen osallistunut haastateltava ei siis osannut yhdistää länsimaista musiikkia poliittiseen vastarintaliikkeeseen. Haastateltavat kokivat, että 1980-luvun aikana ja etenkin 1980-luvun puolivälin jälkeen länsimaisen musiikin kuuntelusta tuli askel askeleelta vapautuneempaa, vaikka kieltoja ja yrityksiä länsimaisen musiikin kuuntelun estämiseen oli valtion toimesta vielä paljon. Muutos musiikin ja muun kulttuurillisen elämän kanssa ei siis 1980-luvun aikana tapahtunut niin nopeasti tai räjähdysmäisesti, niin kuin perinteisesti on väitetty. Temittchenkon mukaan muutos saattoi alkaa jo 1970-luvulla ja se huipentui 1980-luvun puolivälin jälkeen. 1980-luvun puolivälin ja Gorbatšovin valtaannousun jälkeen tilanne oli sellainen, että kukaan ei noudattanut valtion virallisia ohjeita musiikin kuuntelun kieltojen suhteen, vaikka ne olivat vielä teoriassa voimassa.⁶⁸ Toisin sanoen, valtio edelleenkin kielsi länsimaisen musiikin, mutta ei enää kontrolloinut musiikin kuuntelua, minkä seurauksena neuvostoliittolaisille avautui enemmän mahdollisuuksia tutustua Neuvostoliiton ulkopuoliseen musiikkimaailmaan. Muutos ei ollut haastateltavien mukaan äkillinen, joten sitä ei osattu yhdistää maailman tai oman kotimaan poliittisiin tapahtumiin. Tämä ei kuitenkaan tarkoittanut, että poliittiset tapahtumat olisivat olleet kokonaan pois nuorison elämästä.

Danilov mainitsee lisäksi yhden syyn sille, että he eivät ymmärtäneet musiikin ja politiikan yhteyttä toisiinsa. Danilov korostaa, että he olivat vielä yksinkertaisesti liian nuoria eikä poliittinen tilanne heitä kiinnostanut. Neuvostoliittolaiset nuoret ikään kuin elivät omassa suljetussa kuplassaan, jonka rajojen läpi kulkeutui välillä jotain uutta ja muotoutui osaksi arkea ilman, että siihen ymmärrettiin suhtautua varauksella tai epäilevästi. *Joitain uusia kasettisoittimia ja kasetteja ilmestyi aina välillä meillekin asti.*

---

⁶⁸ Sergei Temittchenkon haastattelu, 4.11.2022.

*Meille ne riittivät vallan mainiosti. Emme me osanneet pyytää enempää, koska emme tienneet mistään paremmastakaan.*⁶⁹

Länsimaisen musiikin ja sen merkitysten tutkimisessa on otettava huomioon se, että Neuvostoliitossa oli vaikea saada luotettavaa tietoa mistään, edes objektiivisina pidetyistä radio- tai televisio-ohjelmista, mukaan lukien Novgorodzevin *Programma muziki iz Londona*. Rajan lähellä asuvilla saattoi välillä olla mahdollisuus kuunnella suomalaisia radio- ja televisio-ohjelmia, mutta harva kuitenkaan ymmärsi suomen kieltä.⁷⁰ Nuorilla ei ollut suoraa pääsyä ulkomaiseen mediaan, josta he olisivat voineet saada ajankohtaista tietoa kuuluisista bändeistä tai artisteista.

Suosittu musiikki tuli meille asti pitkällä viiveellä. Ehkä joku suosittu albumi oli jo monta vuotta aikaisemmin ollut muualla maailmassa pinnalla. Me kuulumme siitä paljon myöhemmin. Mitä kautta me oltaisiin edes saatu tietää? Radiossa ei puhuttu mistään sellaisesta, sanomalehtiin ei kirjoitettu, televisiossa ei näytetty.⁷¹

Näistäkään syistä nuoret eivät osanneet yhdistää länsimaista musiikkia sen suuremmin politiikkaan tai suureen yhteiskunnalliseen muutokseen. He olivat vielä nuoria ja heidän oli vaikea keksiä millekään musiikkikappaleelle poliittista sävyä. Laulujen sanoista ei saanut selvää, ellei itse kääntänyt sanoituksia, eikä mistään saanut objektiivista informaatiota ulkopuoleisesta maailmasta. Poliitiikkaa ei ymmärretty tai se ei kiinnostanut.

Musiikin kuuntelu ei kuitenkaan ollut kokonaan politiikasta vapaa. Poliitiikka oli vahvasti vaikuttamassa siihen, minkä maalaista musiikkia Neuvostoliiton kansalaiset kuuntelivat. Esimerkiksi Neuvostoliiton ja Italian hyvät maiden väliset suhteet vaikuttivat siihen, että italialaista musiikkia Neuvostoliitossa kuunneltiin paljon ja se oli valtion puolesta virallisesti hyväksymää.⁷² Italialaiseen musiikkiin suhtauduttiin

---

⁶⁹ Alexandr Danilovin haastattelu, 25.12.2022.

⁷⁰ Sergei Temittchenkon haastattelu, 25.12.2022.

⁷¹ Sergei Temittchenkon haastattelu, 25.12.2022.

⁷² "Песни, запрещенные в СССР" 26.5.

lähtökohtaisesti paremmin ja se nähtiin paljon suvaitsevampana. Sitä ei siis yhdistetty millään tavalla poliittiseen vastarintaan, toisin kuin useat muut länsimaiset musiikkigenret, vaikka kyse oli täysin samanlaisesta pop- ja rock-musiikista, kuin muuallakin maailmassa. Temittchenkolla on edelleen kokoelmassaan monien italialaisten artistien vinyylilevyjä.

Neuvostoliiton kulttuurillisen sulkeutuneisuuden takia ihmisten elämä siellä oli erilaista kuin länsimaissa. Temittchenkon mukaan vanhemman sukupolven poliittiset johtajat olivat syynä siihen, miksi kulttuurillinen elämä Neuvostoliitossa oli sellaista, kuin se oli. Kaikkialla oli rajoituksia, kaikki kertoivat mitä piti tehdä, mitä pukea, mitä kuunnella. Sellaisissa olosuhteissa ihmisillä ei ollut tilaa olla omia yksilöitään, vaan kaiken piti sopia poliittisten johtajien asettamaan muottiin.⁷³ Haastateltavat eivät kuitenkaan kokeneet elämäänsä millään tavalla huonolaatuiseksi, osin siitä syystä, että he eivät osanneet verrata omaa elämäänsä elämään Neuvostoliiton ulkopuolella. Myös 1980-luvun puolenvälin jälkeen tulleet muutokset eivät tuntuneet merkittäviltä politiikan muutoksilta. Muutoksiin sopeuduttiin ja elämää jatkettiin eteenpäin.⁷⁴

Sama koski musiikkia. Länsimaisen musiikin määrä lisääntyi askel askeleelta, jolloin siitä tuli vähitellen myös osa arkea. Se ei kuitenkaan tarkoittanut, ettei länsimainen musiikki ollut kiinnostavaa tai sitä ei olisi haluttu kuunnella. Kaikkien haastateltavien mielestä he elivät elämäänsä ja yksinkertaisesti vain nauttivat siitä, mitä heillä oli. He kävivät koulua, viettivät vapaa-aikaansa, harrastivat ja elivät samalla tavalla kuin nuoriso muuallakin maailmassa. Jos heillä ei olisi ollut länsimaista musiikkia, olisivat he todennäköisesti löytäneet musiikillisia kiinnostuksen kohteita jostain kotimaisesta artistista tai bändistä. Se ei ollut sen vakavampaa.

---

⁷³ Sergei Temittchenkon haastattelu, 4.11.2022.

⁷⁴ Svetlana Parttimaan haastattelu, 25.12.2022.

5 JOHTOPÄÄTÖKSET

Neuvostoliiton johdon suhtautuminen länsimaiseen populaarimusiikkiin heijastui suoraan siihen, millainen asema länsimaisella musiikilla maassa oli. Yleisesti kaiken länsimaisen kulttuurin, kuten musiikin, elokuvien tai jopa vaatteiden leviäminen lännestä Neuvostoliittoon nähtiin uhkana ja tämän takia pyrittiin kieltämään. Neuvostoliiton poliittisen johdon näkemykset länsimaisesta rock- ja pop-musiikista vaihtelivat johtajan mukaan, joten kieltojen keskelle mahtui musiikin suhteen parempia ja vapaampiakin hetkiä. Länsimaisella populaarimusiikilla ei Neuvostoliiton aikana kuitenkaan ikinä ollut täysin vapaata asemaa.

Nuoriso oli länsimaisen musiikin suhteen edellisiä, sodanjälkeisiä sukupolvia, suvaitsevampia ja uudismielisempiä, joten nuoret olivat Neuvostoliiton johdon näkökulmasta kielletyn rock- ja pop-musiikin suurkuluttajia. Tämä aiheutti huolta maan poliittisessa johdossa, mikä oli yksi niistä syistä, miksi musiikin kuunteluun ja sen leviämiseen liittyi paljon kieltoja. Nuoret pyrittiin rajaamaan pois länsimaisen kulttuurin vaikutuksesta, jotta heidän mielenkiintonsa pysyisi oman maan sisäisissä asioissa. Tätä varten perustettiin mm. kotimaisia vastineita länsimaisille musiikkiyhtyeille, jotka eivät kuitenkaan olleet päämäärän saavuttamiseen niin tehokkaita.

Länsimaisen populaarimusiikin kuunteluun keksittiin monia erilaisia kiertoreittejä. Mustassa pörssissä oli tarjolla paljon kiellettyä musiikkia vinyylilevyinä ja kasetteina.

Mustan pörssin myyjät hankkivat musiikkia pääosin ulkomailta. Koska länsimaisen musiikin kysyntä ja tarjonta eivät olleet tasapainossa, olivat nämä levyt ja kasetit hyvin kalliita. Tavallisella ihmisillä ei ollut varaa hankkia musiikkia mustan pörssin markkinoilta. Lähestyessä 1980-lukua oli monissa Neuvostoliiton kaupungissa oma äänitysstudio, jossa, teoriassa laittomasti, pystyi äänittämään musiikkia omalle tai valmiille kasetille. Äänitysstudioiden valikoimasta löytyi paljon länsimaista eri genrejä edustavaa musiikkia. Tämän avulla musiikki pääsi leviämään tavallisten ihmisten keskuudessa laajalle, sillä äänitysstudion kasetilta pystyi kotioloissa uudelleenäänittämään musiikkia esimerkiksi kaverin kasetille. Uusi musiikki levisi Neuvostoliiton sisällä hyvin tehokkaasti juuri kavereiden ja sukulaisten avulla.

Länsimaisen musiikin läsnäolo neuvostoliittolaisten nuorten elämässä näkyi mm. eri nuorisokulttuurien perustumisessa, vaatetuksessa ja harrastuksissa. Musiikki toimi monelle nuorelle tapana ilmaista itseään, vaikka massasta erottuminen usein rikkoi sosiaalisia normeja. Usein tähän toimintaan ei liittynyt ajatuksia poliittisesta vastarinnasta, vaan elämään haluttiin yksinkertaisesti jotain uutta. Länsimaisen musiikin avulla esimerkiksi opeteltiin soittamaan omatekoisilla soittimilla. Poliittista vastarintaa ei tavallinen nuoriso kokenut sen suuremmin muillakaan musiikin osa-alueilla. Länsimaisen populaarimusiikin ajoittaiseen läsnäoloon nuorten elämässä oli totuttu jo pienestä iästä asti. Uuden länsimaisen musiikin ilmestyminen ei välttämättä ollut tapahtuma, jolle osattiin antaa sen suurempaa merkitystä. Se ei kuitenkaan tarkoittanut sitä, etteikö uudesta länsimaista musiikista ja esimerkiksi äänentoistolaitteista nautittu ja iloittu. Ennen 1980-luvun puoliväliä valtion kontrolli piti koko ajan huolen siitä, ettei länsimaisen kulttuurin tuotokseen ehditty tottua liikaa.

Poliittinen välinpitämättömyys, luotettavan informaation puute, nuori ikä ja yritys selvittää omasta arjesta olivat niitä syitä, miksi musiikille ei poliittista sävyä osattu antaa. Neuvostoliitossa nuorilla ei välttämättä ollut luotettavaa tietoa muiden maiden nuorten elämästä, jolloin oli vaikea osata pyytää omaan elämään ”parempia” asioita. Esimerkin puuttuminen Neuvostoliiton ulkopuolelta oli tämän tutkimuksen

haastateltavien yksi selitys sille, miksi omaan elämään oltiin pääpiirtein tyytyväisiä. Nuoriso kuunteli niitä länsimaisia tai kotimaisia kappaleita, mitkä olivat tarjolla. He eivät osanneet vaatia elämiltään enempää tai yhdistämättä musiikkia maailman poliittisiin tapahtumiin tai poliittiseen protestiin. Neuvostoliiton poliittiset muutokset nähtiin vain yhtenä elämän vaiheena, jonka seurauksena avautui sulkeutuneen valtion tilalle vapaampi yhteiskunta, jossa kontrollin asteittainen väheneminen tarjosi aikaisempaa vapaamman mahdollisuuden tutustua omiin länsimaisiin suosikki bändeihin ja artisteihin.

LÄHTEET

Alkuperäislähteet

Alexandr Danilovin haastattelu 25.12.2022

Irina Parttimaan haastattelu 25.12.2022

Ljudmila Parttimaan haastattelu 25.12.2022

Svetlana Parttimaan haastattelu 25.12.2022

Sergei Temittchenkon haastattelu 4.11.2022

Sergei Temittchenkon haastattelu 25.12.2022

Tutkimuskirjallisuus

Kveberg, Gregory. 2014. Shostakovich versus Boney M. Teoksessa *Youth and Rock in the Soviet Bloc: Youth Cultures, Music, and the State in Russia and Eastern Europe*. Toimittanut Briggs, Jonathyne. Lexington Books.

Robins, Wayne. 2008. *A Brief History of Rock, off the Record*. New York: Routledge.

Troitski, Artemi. (suom.) Anton Nikkilä. 2019. *Vastarintaa Venäjällä: Puškinista Pussy Riotiin*. Helsinki: Into.

Yurchak, Alexei. 2006. *Everything Was Forever, Until It Was No More: The Last Soviet Generation*. Princeton: Princeton University Press.

Zubok, Vladislav. 2009. *Zhivago's Children: The Last Russian Intelligentsia*. Harvard University Press.

Zhuk, Sergei I. 2010. *Rock and Roll in the Rocket City: The West, Identity, and Ideology in Soviet Dniepropetrovsk, 1960-1985*. Washington, D.C.: Woodrow Wilson Center Press.

"Весёлые ребята – Молодёжь и музыка." 1986. YouTube-video. Katsottu 2.5.2023. <https://www.youtube.com/watch?v=Fv4-HlogSVE>

Празднова, О.С. 2017. Специфика проникновения рок-культуры в СССР. Ценности и смыслы 3 (49): 111-119. <https://cyberleninka.ru/article/n/spetsifika-proniknoveniya-rok-kultury-v-sssr/viewer>

Сысоев, Роман. 9.6.2017. Редкое видео к 40-летию юбилею «Рок-посево»: Сева Новгородцев из Лондона в 1989 году. Daymusic.ru.

https://www.daymusic.ru/articles/redkoe_video_k_40etnemu_yubileyu_rok-posevov_seva_novgorodcev_iz_londona_1989_god

“Песни, запрещенные в СССР – за что запрещали песни в Советском Союзе?”
Zvuk.com 26.5.[2022] <https://blog.zvuk.com/article/81f92d8b-8b73-47fa-b3f9-37b00f118327>

“Что такое студии звукозаписи в СССР?” Zvuk.com 8.4.[2022]
<https://blog.zvuk.com/article/a78f5e8f-5a33-45b9-93fe-3a7c424febf9>